

[Elisabeth Bruun Olesen]

Socialdemokratiet har nu undladt den centrale fond. Nu er det virksomhedsfonde i virksomheder med 10 ansatte og derover, hvis der kan opnås enighed, og for så vidt også i virksomheder med under 10 ansatte, hvis enighed kan opnås. Det centrale element er decentraliseret til amtsfonde. Formålet med fondene er at medvirke til investeringer og sikre de ansatte økonomisk grundlag for større medbestemmelse. Amtsfondene skal desuden styrke beskæftigelses- og erhvervsudviklingen i amtet og støtte etableringen af nye virksomheder.

Al den snak om medindflydelse og medejendomsret fører ikke til en disse, så længe ledelsen har en hellig og ukrænkelig ret til at lede og fordele arbejdet. Så længe denne ret eksisterer, er det utopi at tro på reel medindflydelse. Men at gøre et indhug i denne ledelsesret kræver, at der sker noget udenfor, en enorm udenomsparlamentarisk styrke.

Desuden mener vi, at de offentligt ansatte kobles på socialdemokratiets forslag på en noget ejendommelig måde. De skal have en gennemsnitsandel betalt af staten, dvs. af skatteyderne, og så skal de have medbestemmelse på arbejdspladsen. Forslaget er upræcist om dette, der tales blot om ændringer af eksisterende regelsæt, om samarbejde og samarbejdsudvalg. Det er vanskeligt at se, hvad der skulle være forskelligt fra i dag, undtagen at der skal ske en opstramning. Det er i alle tilfælde uforståeligt, at de offentligt ansatte skal købe sig til den medindflydelse, forslagsstillerne ønsker. Den burde de vel have også uden overskudsdeling.

Så kan man spørge om de udgifter, staten vil have til amtsfondene: hvor skal pengene komme fra? Fra forøgede skatter, fra nedskæringer i den offentlige sektor eller fra mindre løn til de offentligt ansatte? Eller vil socialdemokratiet som en konsekvens af amtsfondene skære ned på de direkte og indirekte erhvervstilskud?

De offentligt ansattes placering er selvfølgelig en tankekonstruktion, brugt sådan, at der kan komme penge til amtsfondene. For uden denne centrale – eller skulle jeg nærmere sige halvcentrale – fond med nogle penge i får fagbevægelsen jo slet ingen indflydelse, slet ingen mulighed for styring. Hvis der skal være en form for overskudsdeling, er det klart, at der må være en form for central fond med mulighed for en styring.

Så kan man spørge: hvorfor går man ikke den lige vej, hvorfor ikke sige, at vi vil have offentlig produktion? Så længe produktionen tilrettelægges efter den kapitalistiske produktionsmåde, styrer markedsmekanismerne, profitmotivet og akkumulationstvangen. Det kan lovgivningen ikke tilsidesætte, højst modificere. Investeringsmønstret vil derfor bestemmes af profit- og afsætningsmulighederne både på det indenlandske og det udenlandske marked. Den offentlige produktion derimod kan udfolde denne tankegang, fordi den unddrager områder fra profittens herredømme.

Virksomheds- og amtsfondene skal altså bruges til at øge investeringerne, siger socialdemokratiet. Det første spørgsmål bliver så: bliver der overhovedet nogen penge at investere? Tager man nationalregnskabstallene fra 1984, vil den skitserede ordning betyde, at selskaberne skal aflevere mellem 1,7 og 2 mia kr. og de enkeltmandsejede virksomheder maksimalt 0,5 mia kr. Det svarer til 1,2 pct. af den udbetalte lønsum.

Indførelse af overskudsdeling fører altså ikke til en omfattende omfordeling af samfundets ressourcer, og der er ingen sikkerhed for øgede investeringer. Man kunne vel meget vel tænke sig, at lønarbejdernes investeringer i den enkelte virksomhed blot ville føre til lavere investeringer fra virksomheds ejernes side.

Og kapitalens bevægelsesfrihed hæmmes ikke. Det vil fortsat være fuldt legalt at nedlægge arbejdspladser og flytte dem til udlandet, hvis arbejdskraften er billigere dér og det er mere rentabelt.

Og så til de radikales forslag. De radikale skal for så vidt have ros for at sige tingene ligeud. For dem drejer det sig først og fremmest om at fremme et interessefællesskab mellem virksomhedsejerne og de ansatte og samtidig gøre det lettere at få indkomstpoltikken til at glide ned, som med overskudsdelingen skulle blive mere retfærdig.

Dette synspunkt kan VS ikke dele. Vi ønsker ikke, at den enkelte ansatte skal føle et ansvar over for »sin« virksomhed. I det øjeblik lønarbejderne bliver medejere af deres »egen« virksomhed, kunne man let forestille sig, at det kunne bruges som et yderligere argument for indkomstpoltik og en strammere indkomstpoltik. Man kunne komme ud i situationer, hvor de, der ejede hovedparten